

Tilfærsla þjónustu við fatlaða frá ríki til sveitarfélaga

Undirbúningur sveitarfélaga og myndun þjónustusvæða

Samkvæmt viljayfirlýsingu ríkis og sveitarfélaga er stefnt að tilfærslu þjónustu við fatlaða í ársbyrjun 2011.¹ Vandaður undirbúningur sveitarfélaga er lykilþáttur í því að vel takist til við tilfærslu þjónustunnar. Tímaáætlun viljayfirlýsingarinnar gerir ráð fyrir að árið 2010 verði megin undirbúningsár sveitarfélaga en mörg þeirra hafa nú þegar hafið undirbúninginn með ýmsum hætti.

Verkefnisstjórn um verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga á sviði velferðarmála hefur tekið saman eftirfarandi upplýsingar sem ætlað er að aðstoða sveitarfélögin við undirbúning þess að taka við málefnum fatlaðra og er sérstök áhersla lögð á myndun þjónustusvæða. Tilgangurinn er að gefa yfirlit yfir helstu þætti sem huga þarf að og skapa grunn fyrir umræður um framtíðarskipulag þjónustunnar. Á vegum verkefnisstjórnar er unnið að kostnaðarmati og greiningu á aðferðum til jöfnunar milli sveitarfélaga og svæða.

1. Undirbúningsverkefni

Í upphafi er mikilvægt fyrir sveitarfélögin að huga að stefnumótun og tengslamyndun:

1. Sveitarfélög sem reka félagsþjónustu (ein og sér eða sameiginlega) geta hafið innri stefnumótun um uppbyggingu félagsþjónustunnar. Í þessu felst m.a. að horfa til tækifæra og möguleika á að bæta þjónustu, t.d. með því að sníða hana í auknu mæli að þörfum notenda. Móta þarf stefnu um með hvaða hætti eigi að samþætta þjónustu við fatlaða annarri félagsþjónustu. Hugsanlega þarf að huga að því að þróa faglega og rekstrarlega hæfni starfsmanna.
2. Sveitarfélögin geta unnið að því að efla tengsl sín við viðkomandi svæðisskrifstofur um málefni fatlaðra og kynna sér starfsemina. Með því móti fá þau betri yfirsýn yfir skipulag þjónustunnar, þarfir þeirra sem hennar njóta og viðhorf starfsmanna. Sveitarfélög og viðkomandi svæðisskrifstofa þurfa að huga að því hvaða upplýsingar þarf að taka saman um þá þjónustu sem íbúum er veitt. Hugsa þarf að því hvort það séu sérstakar aðstæður í þjónustunni sem taka þarf sérstakt tillit til við tilflutninginn, t.d. sérhæfð þjónusta sem beinist að fleiri en einu sveitarfélagi eða svæðum.
3. Sveitarfélögin þurfa að huga að því, t.d. á vettvangi landshlutasamtakanna, með hvaða hætti þau vilja standa að myndun þjónustusvæða. Mögulegt er að skipa sérstaka starfshópa til að kanna valkosti og vinna tillögur um þjónustusvæði. Einnig þarf að móta hugmyndir um með hvaða hætti á að skipuleggja þjónustuna innan hvers svæðis (byggðasamlag, þjónustusamningar o.s.frv.). Eðlilegt er að þessi vinna verði unnin í samráði við svæðisskrifstofur um málefni fatlaðra og fulltrúa notenda eftir því sem kostur er.

---

¹ Viljayfirlýsing ríkis og sveitarfélaga um tilfærslu þjónustu við fatlaða frá ríki til sveitarfélaga. Undirrituð af fulltrúum ríkis og sveitarfélaga 13. mars 2009.

2. Þjónustusvæði

Í viðauka 1 með viljayfirlýsingu ríkis og sveitarfélaga um tilfærslu þjónustu við fatlaða frá ríki til sveitarfélaga segir um þjónustusvæði:

Þjónustusvæði verða mynduð um rekstur þjónustu og er miðað við að þau hafi að lágmarki um átta þúsund íbúa. Ráðherra getur þó í undantekningartilfellum veitt undanþágu frá þessu viðmiði á grundvelli landfræðilegra aðstæðna, enda hafi viðkomandi sveitarfélög sýnt fram á getu til að veita alhliða þjónustu.

Þjónustusvæði mótast með samkomulagi sveitarfélaga en ríkið getur tekið ákvarðanir um mörk þeirra náist ekki samkomulag. Þjónusta innan svæðisins getur verið veitt af einstökum sveitarfélögum, byggðasamlagi eða með öðru formlegu samstarfi sveitarfélaga.

3. Tilgangur þjónustusvæða

Tilgangur þjónustusvæða er að tryggja að veitendur þjónustu séu faglega og fjárhagslega sjálfbærir. Að auki má segja að þjónustusvæði geti stuðlað að almennri eflingu félagsþjónustu. Til að sveitarfélög eða þjónustusvæði teljist sjálfbær þarf að uppfylla eftirfarandi skilyrði:

1. Að veitendur þjónustu búi yfir fjölbreyttum þjónustuúrræðum og nauðsynlegri sérþekkingu í málaflokknum.
2. Að til staðar sé faglegur viðbúnaður til að mæta þjónustupörfum með tiltölulega stuttum fyrirvara, t.d. vegna fæðingar fatlaðs barns eða flutning fatlaðs einstaklings inn á svæðið.
3. Að áhætta vegna sveiflna í fjölda og þjónustupörf fatlaðra sé lágörkuð.
4. Að hægt sé að beita skynsamlegum jöfnunaraðgerðum til að tryggja fjármuni í samræmi við þjónustupörf.
5. Að sveitarfélög, sem hafa lítil sem engin útgjöld vegna þjónustu við fatlaða, hagnist ekki á tilfærslu málaflokksins á kostnað sveitarfélaga sem bera munu meiri útgjöld.

Leggja verður áherslu á að jafnvel þó að sveitarfélag með tiltölulega fáa íbúa geti við núverandi aðstæður uppfyllt fyrsta skilyrðið að mestu leyti, þá þýðir það ekki að það geti uppfyllt hin skilyrðin. Þar sem jöfnunarkerfið, sem komið verður á samhliða yfirfærslunni, mun byggja á almennum jöfnunaraðgerðum getur afleiðingin verið sú að fámennit sveitarfélag fái ekki nægilega fjármuni til að reka þá þjónustu sem því ber að veita.

Jafnframt tekur fámennit sveitarfélag umtalsverða áhættu á að þjónustan verði ekki faglega og fjárhagslega sjálfbær, breytist forsendur skyndilega. Má í þessu sambandi nefna að þjónusta við einn mikið fatlaðan einstakling getur kallað á nýtt og kostnaðarsamt þjónustuúrræði. Þó að jöfnunarkerfið muni væntanlega bæta viðkomandi sveitarfélagi aukinn kostnað að mestu, tekur tíma að uppfæra forsendur jöfnunarkerfisins, þannig að sveitarfélagið gæti þurft að bera aukinn kostnað að fullu í eitt til tvö ár.

4. Verkaskipting við myndun þjónustusvæða

Hlutverk sveitarfélaga við undirbúning að myndun þjónustusvæða eru einkum:

1. Þróun eigin félagsþjónustu þannig að hún sé vel í stakk búinn til að taka við auknum verkefnum.
2. Myndun tengsla við svæðisskrifstofur, þannig að sveitarfélögin öðlist innsýn í starfsemi þeirra.
3. Myndun þjónustusvæða.
4. Ákvörðun um form þjónustusvæðisins.
5. Stjórnunarleg, fjárhagsleg og fagleg uppbygging þjónustusvæðisins.

Hlutverk verkefnisstjórnar ríkis og sveitarfélaga við undirbúning að myndun þjónustusvæða eru einkum:

1. Ráðgjöf við sveitarfélög um myndum þjónustusvæða, val á þjónustuformi og uppbyggingu þess.
2. Samantekt upplýsinga um þjónustu, starfsmannahald og fjármál hvers svæðis.

Hlutverk svæðisskrifstofa við undirbúning að myndun þjónustusvæða eru einkum:

1. Myndun tengsla við sveitarfélög, þannig að sveitarfélögin öðlist innsýn í starfsemi svæðisskrifstofa.
2. Samantekt upplýsinga um starfsemi í einstökum sveitarfélögum og þjónustusvæðum.

Hlutverk félags- og tryggingamálaráðuneytis við undirbúning að myndun þjónustusvæða eru einkum:

1. Ráðgjöf og aðstoð við sveitarfélög.
2. Ákvarðanir um hvort og hvernig skuli veita undanþágu frá reglunni um átta þúsund íbúa þjónustusvæði, berist umsóknir um slíkt.
3. Ákvarðanir um mörk þjónustusvæða náist ekki samkomulag um þau.

Hlutverk Sambands íslenskra sveitarfélaga við undirbúning að myndun þjónustusvæða eru einkum:

1. Ráðgjöf og aðstoð við sveitarfélög.
2. Hagsmunagæsla sveitarfélaga varðandi ákvarðanir um mörk þjónustusvæða þurfi til þess að koma.

5. Form þjónustu

Sveitarfélög þurfa að hefja undirbúning að myndun a.m.k. átta þúsund íbúa þjónustusvæða um rekstur þjónustu við fatlaða. Mikilvægt er að sveitarfélögin skilgreini þjónustusvæði sem fyrst og ákveði þjónustuformið. Gert er ráð fyrir því að þjónustusvæði verði mynduð með samningi viðkomandi sveitarfélaga, sbr. kafla 10 hér að aftan.

Gert er ráð fyrir að ríkið ákveði þjónustumörkin ef sveitarfélög ná ekki samkomulagi. Gera verður ráð fyrir því að ef til slíkrar ákvörðunar þarf að koma, verði tekið mið af því að þjónustusvæðin endurspegli byggða-, atvinnu- og þjónustumynstur á viðkomandi svæði sem og annað samstarf sveitarfélaga.

Mikilvægt er að sveitarfélög ákveði sem fyrst með hvaða hætti þau hyggjast sinna þjónustu við fatlaða. Hafa ber í huga að eitt af markmiðum tilfærslunnar er að samþætta og samhæfa alla félagsþjónustu sveitarfélaga. Sveitarfélögin geta valið um mismunandi leiðir:

1. Eigin þjónusta sveitarfélags.
2. Þjónustusamningur við leiðandi sveitarfélag.
3. Byggðasamlag með miðlæga þjónustu.
4. Byggðasamlag með dreifðri þjónustu.

5.1 Eigin þjónusta sveitarfélags

Þetta þjónustuform felur í sér að sveitarfélag er „sjálfbært“ í veitingu þjónustu. Þetta þýðir í grundvallaratriðum að sveitarfélag hafi að lágmarki átta þúsund íbúa og geti þar með tekið við málaflokki fatlaðra án samstarfs við önnur sveitarfélög. Þó verður að hafa í huga að mögulegt er að minni sveitarfélög í nágrenninu vilji og þurfi að fá slíkt sveitarfélag til samstarfs við sig. Einnig er mögulegt að sveitarfélag sem hefur fleiri en átta þúsund íbúa velji að vera aðilar að stærra þjónustusvæði. Það ætti að vera tiltölulega auðvelt fyrir „sjálfbært“ sveitarfélag að samþætta alla þjónustu við fatlaða íbúa við almenna félagsþjónustu.

Akureyrarbær er dæmi um þetta þjónustuform en sveitarfélagið hefur í rúman áratug haft þá sérstöðu að hafa umsjón með málefnum fatlaðra, heilsugæslu og öldrunarþjónustu. Þá hefur sveitarfélagið jafnframt unnið markvisst að þróun þjónustunnar og samþættingu þessara þátta við almenna þjónustu sveitarfélagsins.

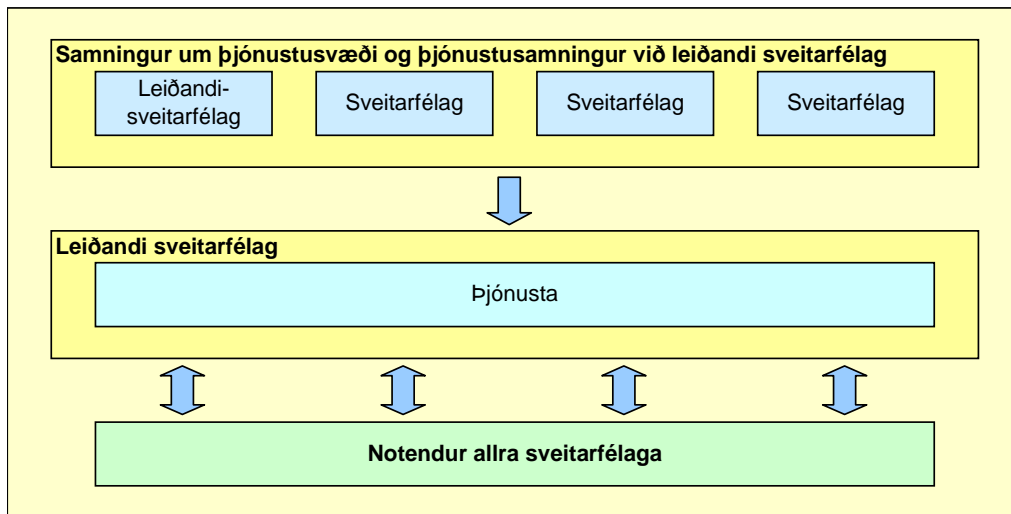
5.2 Þjónustusamningur við leiðandi sveitarfélag

Þjónustusamningur milli sveitarfélaga felur í sér að eitt sveitarfélag (hér nefnt leiðandi sveitarfélag) veitir íbúum í öðru sveitarfélagi (hugsanlega einnig byggðasamlagi tveggja eða fleiri sveitarfélaga) þjónustu samkvæmt samningi þar um, sbr mynd 1.

Sveitarfélög á tilteknu svæði gera með sér samning um sameiginlegt þjónustusvæði. Í samningnum felst meðal annars að eitt sveitarfélag er leiðandi og veitir íbúum annarra sveitarfélaga (oftast fámennari) þjónustu. Þau sveitarfélög sem kaupa þjónustu af öðrum koma ekki að framkvæmd hennar með beinum hætti og takmarkast áhrif þeirra á rekstur og stjórn málaflokksins við ákvæði þjónustusamnings. Allir íbúar þjónustusvæðisins njóta sambærilegrar þjónustu.

Dæmi um sveitarfélög sem veita nágrannasveitarfélögum sínum þjónustu á forsendum þjónustusamninga eru Akureyrarbær og Norðurþing. Raunar gera þau það á grundvelli samnings við ríkið og ekki samkvæmt samningi við sveitarfélögin.

Mynd 1. Þjónustusvæði þar sem eitt sveitarfélag veitir öðrum þjónustu.

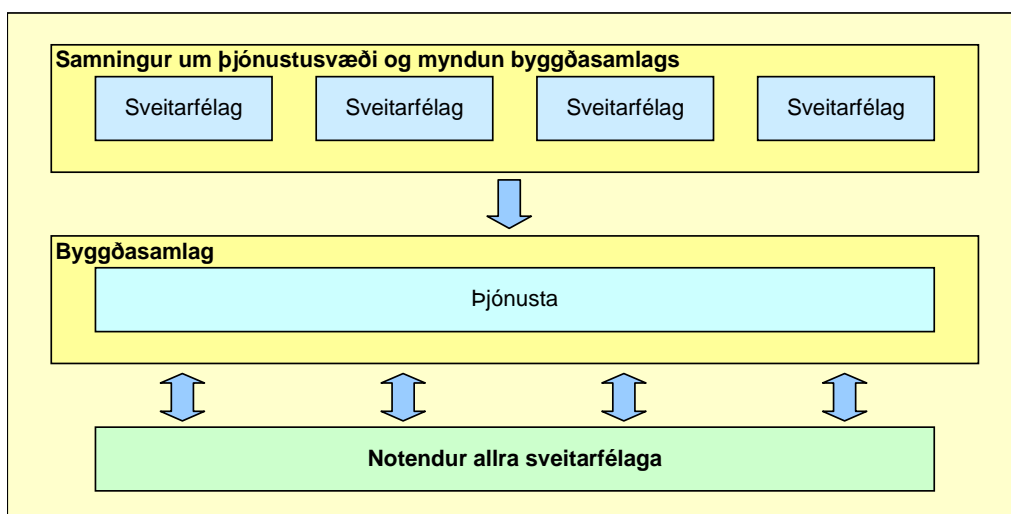

5.3 Byggðasamlag

Sveitarfélög geta stofnað með sér byggðasamlag um rekstur og framkvæmd varanlegra samvinnuverkefna. Um tvenns konar útfærslur byggðasamlaga getur hér verið um að ræða. Annars vegar miðlæg þjónusta (sbr. mynd 2) þar sem byggðasamlag annast og framkvæmir þjónustuna. Hins vegar dreifð þjónusta (sbr. mynd 3) þar sem byggðasamlagið gerir þjónustusamninga við aðildarsveitarfélög og felur þeim að veita íbúum sínum þjónustu.

Byggðasamlag með miðlægri þjónustu getur falið það í sér að núverandi verkefni félagsþjónustu sveitarfélaga, ásamt þjónustu við fatlaða (auk þjónustu við aldraða eftir að sveitarfélögin taka við þeim málaflokki), verði leyst með heildstæðum og samþættum hætti. Þetta fyrirkomulag er að hluta áþekkt því að eitt sveitarfélag annist eigin þjónustu nema að hér er byggðasamlagið í hlutverki sveitarfélagsins. Stjórn byggðasamlags er ábyrðaraðili þjónustunnar í samræmi við samning milli sveitarfélaga og hefur umsjón og eftirlit með framkvæmd þjónustunnar.

Mynd 2. Þjónustusvæði með miðlægri þjónustu byggðasamlags.

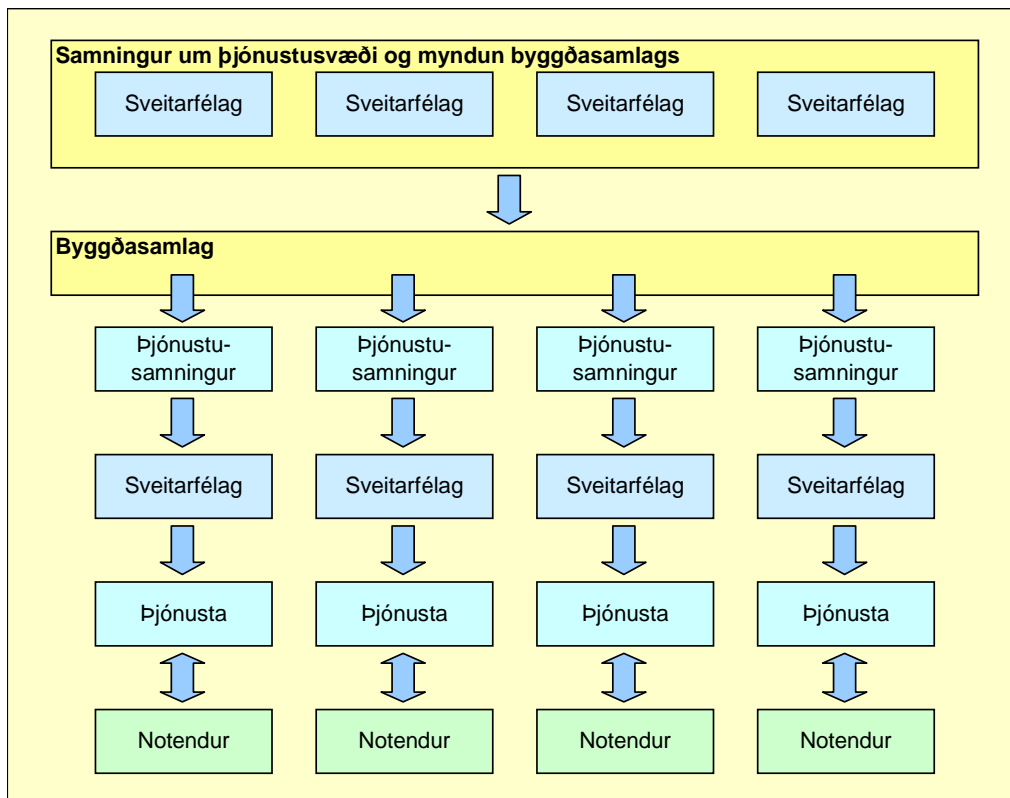

Byggðasamlag með dreifðri þjónustu felur einnig í sér að sveitarfélög gera samning um þjónustusvæði og myndun byggðasamlags. Hins vegar takmarkast hlutverk byggðasamlagsins við gerð og eftirfylgni þjónustusamninga við aðildarsveitarfélög sem sjá þá um að veita íbúum sínum þjónustu. Stjórn byggðasamlagsins er ábyrgðaraðili samningsins um þjónustusvæðið og hefur umsjón og eftirlit með framkvæmd hans.

Þjónusta við fatlaða á Norðurlandi vestra er dæmi um þetta líkan en Samtök sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) hafa undanfarin áratug rekið byggðasamlag um málefni fatlaðra á grundvelli þjónustusamnings við félags- og tryggingamálaráðuneytið.

Framkvæmdin er með þeim hætti að stjórn SSNV um málefni fatlaðra felur fjórum þjónustusvæðum (þremur sveitarfélögum og einu byggðasamlagi) að annast þjónustu við fatlaða. Ábyrgð á framkvæmd þjónustunnar er að langmestu leyti hjá félagsþjónustu hvers svæðis, en stjórn byggðasamlagsins er ábyrgðaraðili þjónustusamningsins gagnvart ríkinu, ráðstafar fjármunum á grundvelli hans og hefur umsjón og eftirlit með framkvæmd.

Mynd 3. Þjónustusvæði með dreifðri þjónustu byggðasamlags.

6. Megineinkenni þjónustuforma

Megineinkenni þjónustuformanna eru tekin saman í töflu 1 og mat á kostum þeirra og göllum er sýnt í töflu 2. Eins og sjá má eru þjónustuförmin um margt ólíkt og mikilvægt að sveitarfélög á hverju svæði fyrir sig meti það með ítarlegum hætti hvaða form henta best.

Þegar litið er til kosta og galla, sjá töflu 2, er ljóst að eigin rekstur sveitarfélags hefur mikla kosti fram yfir hin formin. Hins vegar er það form aðeins raunhæfur kostur fyrir fá sveitar-

Verkefnisstjórn um verkaskiptingu ríkis og sveitarfélaga á sviði velferðarmála

félög. Svo virðist sem byggðasamlög hafi ákveðna kosti fram yfir það að fela leiðandi sveitarfélagi að annast þjónustuna. Það er að mörgu leyti einfaldast að byggðasamlagið annist alla þjónustu. Hins vegar er það spurning hvort það sé framtíðarlausn að fela stofnanaformi sem aðeins lýtur óbeinni lýðræðislegri stjórn svo mikilvæga nærþjónustu.

Tafla 1. Megineinkenni þjónustuforma.

Einkenni þjónustuforms	Eigin þjónusta sveitarfélags	Þjónustusamningur við leiðandi sveitarfélag	Byggðasamlag, miðlæg þjónusta	Byggðasamlag, dreifð þjónusta
1. Samningur um myndun þjónustusvæðis		✓	✓	✓
2. Sveitarfélag veitir þjónustu	✓	✓		✓
3. Byggðasamlag veitir þjónustu			✓	
4. Miðlæg þjónusta innan þjónustusvæðis	✓	✓	✓	
5. Dreifð þjónusta innan þjónustusvæðis				✓
6. Þjónustusamningur milli sveitarfélaga		✓		✓
7. Bein aðkoma sveitarfélaga að framkvæmd	✓			✓
8. Allir íbúar njóta sambærilegrar þjónustu	✓	✓	✓	?
9. Samþætting félagsþjónustu	✓	?	?	✓
10. Þörf fyrir innri jöfnun		?		✓

Tafla 2. Kostir og gallar þjónustuforma

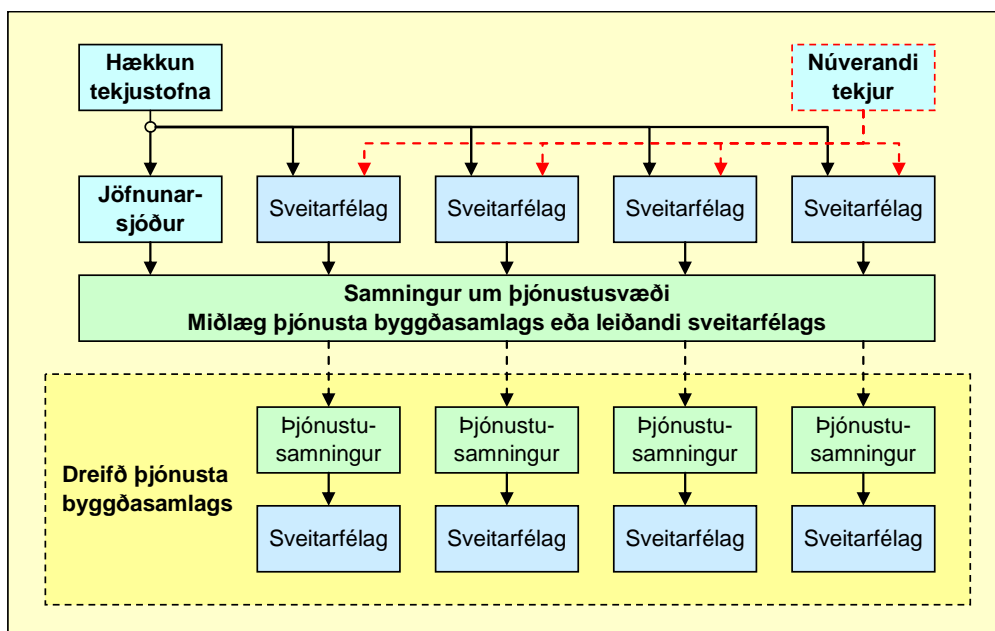
Valkostur	Kostir	Gallar
Eigin rekstur sveitarfélags	<ul style="list-style-type: none"> • Heildstæð þjónusta á einni hendi. • Mikil fagþekking. • Skýr ábyrgð á framkvæmd þjónustu. • Samþætting félagsþjónustu tiltölulega auðveld. • Allir íbúar njóta sömu þjónustu. • Innri jöfnunaraðgerðir óþarfar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aðeins valkostur fyrir þau sjö sveitarfélög sem hafa fleiri en átta þúsund íbúa. • Ákveðin hætta á múrum milli sveitarfélaga á suðvesturlandi.
Þjónustusamningur við leiðandi sveitarfélag	<ul style="list-style-type: none"> • Heildstæð þjónusta á einni hendi. • Mikil fagþekking. • Líklegt að þjónustusvæði endurspegli almennt þjónustumynstur á svæðinu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sveitarfélög sem kaupa þjónustu hafa takmörkuð áhrif á hana. • Framsal valds og hætta á því að ábyrgð verði óljós. • Takmörkuð samþætting félagsþjónustu utan leiðandi sveitarfélags.

Valkostur	Kostir	Gallar
Byggðasamlag, miðlæg þjónusta	<ul style="list-style-type: none"> • Heildstæð þjónusta á einni hendi. • Mikil fagþekking. • Samþætting félagsþjónustu möguleg ef byggðasamlag annast alla félagsþjónustu. • Allir íbúar njóta sömu þjónustu. • Innri jöfnunaraðgerðir óþarfar. • Líklegt að þjónustusvæði endurspegli almennt þjónustumynstur á svæðinu. • Stuðlar að auknu samstarfi sveitarfélaga. 	<ul style="list-style-type: none"> • Framsal valds og hætta á því að ábyrgð verði óljós. • Samþætting við skólabjónustu erfið.
Byggðasamlag, dreifð þjónusta	<ul style="list-style-type: none"> • Vissir möguleikar til að hvert sveitarfélag geti mótað eigin áherslur. • Bein stjórn sveitarfélaga á framkvæmd þjónustu. • Samþætting félagsþjónustu tiltölulega auðveld. • Líklegt að þjónustusvæði endurspegli almennt þjónustumynstur á svæðinu. • Sérfræðiþekking í nærumhverfi 	<ul style="list-style-type: none"> • Framsal valds og hætta á því að ábyrgð verði óljós. • Dreifð fagþekking. • Jafnræði í þjónustu ekki tryggt innan svæðis. • Þörf á innri jöfnunaraðgerðum.

7. Fjármögnun þjónustusvæðis

Eitt lykilviðfangsefni við mótun þjónustusvæðis er að ákveða með hvaða hætti starfsemin verður fjármögnuð. Á mynd 4 er sýnt dæmi um mögulegt fyrirkomulag fjármögnunar.

Mynd 4. Mögulegt fyrirkomulag fjármögnunar

Ljóst er að verulegur hluti fjármagns vegna þjónustu við fatlaða verður að renna um jöfnunarsjóð og er eðlilegt að fjármagn úr jöfnunarsjóði renni bent til þess aðila sem veitir þjónustuna. Að auki þurfa sveitarfélög að láta beinan tekjuauka vegna tilfærslunnar renna til veitanda þjónustu. Ef byggðasamlagi eða leiðandi sveitarfélagi er einnig falið að veita almenna félagsþjónustu verða sveitarfélög að fjármagna það af núverandi tekjum.

Á myndinni er einnig sýndur sá möguleiki að byggðasamlag geri þjónustusamning við einstök sveitarfélög og rennur fjármagnið þá í gegn um byggðasamlagið til þeirra sveitarfélaga sem standa fyrir dreifðri þjónustu við fatlaða.

Óháð því hvaða aðferðir eru notaðar við fjármögnun þjónustunnar þarf hún að vera sem almennust, þannig að einstök sveitarfélög þurfi ekki að greiða fyrir þjónustu samkvæmt reikningi eða greiða fyrir einstaka kostnaðarliði eftirá.

8. Skipting þjónustueininga á sveitarfélög og þjónustusvæði

Þegar að þjónustusvæði hafa verið mynduð þarf að taka ákvarðanir um hvaða sveitarfélag eða þjónustusvæði taka við ólíkum þjónustuþáttum svæðisskrifstofa eftir því sem við á (sambýlum, þjónustuíbúðum, áfangastöðum, hæfingarstöðvum, skammtíamavistunum o.s.frv.). Slíkar ákvarðanir byggja á eftirfarandi meginþingarmíðum:

1. Sveitarfélag eða þjónustusvæði tekur við öllum þjónustueiningum ríkisins sem staðsettar eru innan marka þess.
2. Sveitarfélag eða þjónustusvæði tekur yfir þjónustusamninga vegna allra þjónustueininga sem reknar eru á vegum sjálfstæða aðila (sjálfseignarstofnana, félagasamtaka og einstaklinga) innan marka þess.
3. Sveitarfélag eða þjónustusvæði bera fjárhagslega ábyrgð á þjónustu við alla þá einstaklinga sem eiga lögheimili í sveitarfélaginu/ á þjónustusvæðinu, óháð því hvar hún er veitt eða hver veitir hana.
4. Fatlaðir eiga lögheimili þar sem þeir búa og ábyrgð á þjónustu færast milli sveitarfélaga og þjónustusvæða þegar fatlaður einstaklingur flytur.

Upp geta komið árekstrar milli þessara meginþingarmiða ef einstaklingur sækir þjónustu utan lögheimilissveitarfélags eða þjónustusvæðis. Þetta getur t.d. gilt um þjónustu hæfingarstöðva og skammtíamavistana. Í slíkum tilfellum geta sveitarfélög og þjónustusvæði sameinast um rekstur viðkomandi þjónustueininga eða samið um greiðslur til þess sveitarfélags sem veitir þjónustuna.

Svipuð sjónarmið geta gilt um yfirstjórnar- og ráðgjafarþátt svæðisskrifstofa. Það er mikilvægt að tryggja að þekking og reynsla færast með málaflokknum en ekki er í öllum tilfellum augljóst hvaða sveitarfélög eða þjónustusvæði eigi að taka við tilteknum starfsþáttum yfirstjórnar og ráðgjafar. Þetta gildir sérstaklega um Svæðisskrifstofu Reykjaness þar sem líklegt er að nokkur sveitarfélög og þjónustusvæði muni taka við starfsemi.

Samkvæmt viljayfirlýsingu ríkis og sveitarfélaga um tilfærslu þjónustu við fatlaða frá ríki til sveitarfélaga er ætlunin að vinna tillögur um með hvaða hætti sveitarfélögin yfirtaka réttindi og skyldur vegna þjónustusamninga við sjálfseignarstofnanir og aðra sjálfstæða aðila.

9. Möguleg ákvæði samninga um þjónustusvæði

Þegar sveitarfélög hafa ákveðið mörk þjónustusvæða þurfa þau að gera með sér formlegan samning. Þar þarf meðal annars að kveða á um:

1. Markmið samningsins.
2. Stjórnun.
3. Skipulag þjónustunnar.
4. Þjónustu- og gæðastig.
5. Markmið um árangur.
6. Hvernig notendur leita sér þjónustu.
7. Skiptingu kostnaðar og hvernig fjármögnun málaflokksins verður tryggð.
8. Hvernig eftirliti verði háttað.
9. Meðferð ágreiningsmála.
10. Stjórnsýsluleg ábyrgð á þjónustuþáttum, hvíli hún ekki öll á einni hendi.
11. Gildistíma samningsins.

10. Ákvæði sveitarstjórnarlaga um byggðasamlög

VIII. kafli sveitarstjórnarlaga nr. 45/1998 fjallar um samvinnu sveitarfélaga og þá fyrst og fremst byggðasamlög (82. – 85. gr.). Þar segir m.a. að sé um að ræða varanlegt samvinnuverkefni sveitarfélaga, svo sem rekstur skóla og heilbrigðisstofnana eða brunavarnir, geta sveitarfélög myndað byggðasamlag sem tekur að sér framkvæmd verkefnisins.

Samkvæmt lögunum skulu aðildarsveitarfélög gera með sér samning um byggðasamlag þar sem meðal annars eru ákvæði um stjórn samlagsins og kjör fulltrúa til hennar, fjölda þeirra, kjörtímabil, um varafulltrúa og annað sem máli skiptir í því sambandi. Þá skulu vera ákvæði um umboð stjórnar til að skuldbinda sveitarsjóði og í hvaða tilvikum þörf er staðfestingar sveitarstjórna á samþykktum sem gerðar eru í stjórn byggðasamlags. Sveitarsjóðir bera einfalda ábyrgð á fjárhagslegum skuldbindingum byggðasamlags sem þeir eru aðilar að en innbyrðis skiptist ábyrgðin í hlutfalli við íbúatölu.